

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Hyvinvointialueella

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Ei [Yksi koulutuksenjärjestäjä toimii usean kunnan alueella, joten katsomme hyvinvointialueen opiskeluhuoltosuunnitelman olevan riittävä oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelman lisäksi. Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelman laadintaan osallistuu jo tälläkin hetkellä kuntien edustajat.]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät järjestävät usein koulutusta useamman kunnan alueella. Alueellinen suunnitelma yhtenäistäisi käytäntöjä ja turvaisi opiskelijoiden tasa-arvoisuutta palveluiden saatavuudessa. Alueellinen suunnitelma yhtenäistää myös tiedonkeruuta ja arviointia. Yhteistyöryhmässä on oltava mukana toisen asteen koulutuksen järjestäjiä.

Voisiko alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma olla osa kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa? Lisäksi tehtäisiin koulutuksen järjestäjäkohtaiset suunnitelmat. Tarvitaanko kuntatason opiskeluhuoltosuunnitelmaa vielä erikseen?

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Laissa pitäisi olla maininta, että yhteistyöryhmässä on oltava ammatillisen koulutuksen järjestäjiä. Mikäli alueella on useampia koulutuksen järjestäjiä, he sopisivat keskenään riittävästä edustuksesta.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhuoltopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhuollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Kyllä

Opiskeluhuollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhuollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

-

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasäätelyn näkökulmasta?

-

8) Opiskeluhuollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

-

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että

yhteydenotto opiskeluhoitopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Vanhasta lainsäädännöstä ei tulisi poistaa näitä momentteja:

”Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15 §:n 1 momentissa säädetyssä määräajassa. Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu, joka ammatillisessa tehtävässään on saanut tietää opiskelijan tuen tarpeesta, voi salassapitosäännösten estämättä ottaa yhteyttä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin.”

Ensisijainen toimintatapa tulee tietenkin olla yhteydenotto opiskelijan kanssa yhdessä. Mutta jos poistetaan mahdollisuus olla yhteydessä opiskeluhooltoon, mikäli yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä (esim. opiskelijaa ei tavoiteta) niin, koulutuksen järjestäjälle jää vain lastensuojelulain ja sosiaalihoitolain mukaiset mahdollisuudet tavoitella opiskelijaa. Tämä on täydellisessä ristiriidassa koulutuksen keskeyttämisen ehkäisemisen tavoitteiden kanssa.

Lain muutoksen perusteluissa esitetään, että ”Työntekijän tulisi harkita myös muita keinoja lapsen tai nuoren auttamiseksi” tilanteissa, joissa lupaa yhteydenottoon ei saada. Mikäli muiden keinojen harkitseminen jää esim. yksittäiselle opinto-ohjaajalle tai opettajalle, tämä johtaa toimintatapojen viidakkoon ja opiskelijoiden eriarvoiseen kohteluun tai opiskelija voi jäädä kokonaan ilman apua.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätkö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Kyllä, esitys on tarkoituksenmukainen

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Resurssien näkökulmasta herää kysymys, onko järkevää olla opiskeluhoitoa varten sekä työryhmät että opiskeluhoitosuunnitelmat niin hyvinvointialueilla, kunnissa kuin koulutuksen järjestäjilläkin? Voisiko alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma olla osa kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa? Lisäksi tehtäisiin koulutuksen järjestäjäkohtaiset suunnitelmat. Tarvitaanko kuntatason opiskeluhoito-suunnitelmaa vielä erikseen?

Helve Heikki
Savon koulutuskuntayhtymä/Varkauden lukio

Toriseva Tiina
Savon koulutuskuntayhtymä, Savon ammattiopisto